

23. НА ІА НАНУ, ф. ВУАК, спр. 346, арк. 10–11.
24. ЦДАВО України, ф. Р-166, оп. 2, спр. 1156, арк. 206.
25. *Дубровський В.В.* Історично-культурний заповідник та пам'ятники України. – Х., 1930. – С. 56–57.
26. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, ф. 278, № 1370, арк. 1–2.
27. ЦДАВО України, ф. Р-166, оп. 6, спр. 9434, арк. 1.
28. Там само, спр. 9387, арк. 633.

***Принь М.О.* Становление музейного дела и деятельности по охране памятников в Бахмутском уезде, районе, округе в 1920-х – начале 1930-х годов.**

Статья посвящена исследованию истории становления краеведческого музея в г. Бахмут и проведению мероприятий по охране памятников в регионе в 1920-х – начале 1930-х годов.

Ключевые слова: краеведческий музей, экскурсионное дело, экспонаты, фондовая работа, экспозиция, деятельность по охране памятников, просветительская деятельность, Б.С. Вальх, И.А. Часовников.

***Prun M.O.* The establishment of museum activity and monument protection work in Bakhmutskiy povyt, district, okruga in 1920th – at the beginning of 1930th**

The article is devoted to the regional museum in Bakhmut establishment history research and monument protection measures realization in the region in 1920th – at the beginning of 1930th.

Key words: museum of local history, excursion work, showpieces, fund work, exposition, activity on the guard of monuments, educational activities, B.S. Valkh, I.A. Chasovnikov.

Подано до друку: 29.10.2012 р.

УДК 738.1(477.82)«17/19»+691.434.3(477.82)«17/19»

А.О. ТИТАРЕНКО

**Формування музейних колекцій України
на тлі нерозробленості державного
законодавства щодо збереження і вивезення
пам'яток промислового виробництва**

Статтю присвячено дослідженню проблем формування музейних колекцій України на сучасному етапі. Розглянуто низку законодавчих актів, які регулюють музейне життя у країні, ситуацію поповнення зібрань музеїв останніх років і проблему переміщення культурних цінностей через державний кордон України.

Ключові слова: формування колекцій музейних предметів, переміщення культурних цінностей, український фарфор.

На сучасному етапі гостро постало питання вивезення за кордон предметів національного культурного надбання та втрати Музейним фондом України потенційних складових, які могли б допомогти сформувати більш повне уявлення про історичний та культурний розвиток нашої держави. Крім того, через недоліки Податкового, Митного кодексів, деяких законів України та діючої нор-

мативно-методичної бази, виникають проблеми ускладненої процедури ввезення культурних пам'яток на територію нашої держави та поповнення державних музейних колекцій творами промислового мистецтва, авторів яких вже немає серед живих. Предметом розгляду даного дослідження є виробництво фарфоро-фаянсової галузі, які виготовлялися на землях України з кінця XVIII до початку XX ст.

Історії формування музейних колекцій України присвячена велика кількість статей у наукових збірниках і музейних альбомах. Вагомим джерелом, де зібрано й систематизовано найважливіші нормативно-правові акти України та міжнародні документи, якими регулюється пам'яткоохоронна діяльність, є збірник документів «Пам'яткознавство: правова охорона культурних надбань» [8]. Монографія колективу Центру пам'яткознавства НАН України і УТОПІК відображає теоретичні та практичні питання пам'яткознавства, а також висвітлює аспекти музейної діяльності [7].

Останніми роками у періодичних виданнях також часто порушуються питання вивезення за кордон і ввезення на територію України творів мистецтва, археологічних знахідок та історичних пам'яток. Серед них часописи «Музейний провулок» і «Відлуння віків», журнали «Антиквар», «Art Ukraine», «Ауга» й інші.

У даній розвідці передбачається розглянути історію формування українських музейних колекцій з огляду на сучасну ситуацію в умовах недосконалої нормативно-правової бази та неузгодженості із законодавством країн СНД та ЄС тощо.

У річичі процесів міждержавної взаємодії переміщення культурних цінностей займає важливе місце. Ця сфера в Україні регулюється нормативно-правовими актами та положеннями, які формуються на основі Закону України «Про музеї та музейну справу», Закону України «Про охорону культурної спадщини» та «Положення про Музейний фонд України».

При переміщенні культурних цінностей через державний кордон України основним законодавчим актом є Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей». Однак, він має низку недоліків і застарілих з морального боку, неактуальних для сьогодення, положень, які не дозволяють на сучасному етапі досконало регулювати ввезення, вивезення культурних цінностей і правильно спрямовувати потоки конфіскованих пам'яток.

З виокремленням України в окрему державу розпочався процес творення власної законодавчої та нормативно-правової бази, у т.ч. в царині культурних цінностей, зокрема музейних предметів.

Національні пам'ятки, серед яких і твори промислового мистецтва, вивозяться за межі країни майже безперешкодно. Митна служба України не забезпечує всі контрольно-пропускні пункти мистецтвознавцями-експертами.

У випадках їх присутності при перевезенні культурних цінностей через державний кордон на заваді стає брак довідкової літератури, посібників і методичних матеріалів проведення тих чи інших видів експертизи. Що стосується перевезення тонкокерамічних виробів, особливо виготовлених промисловим способом, процес ускладнює відсутність розроблених критеріїв. Вироби, які виготовлялися на теренах України та були вивезені закордон, зараз повернути на територію нашої держави досить складно, оскільки більшість з них осідає у приватних колекціях або поповнює закордонні музейні збірки.

Проблема переміщення творів промислового виробництва, до яких відносять фарфор і фаянс, стоїть особливо гостро. Вони на тлі узаконення переміщення культурних цінностей віком менше 50 років лишаються незахищеними. Через це щорічно держава втрачає численну кількість потенційно цінних експонатів. До того ж, не проводяться інструктажі та курси підвищення кваліфікації для персоналу пропускних пунктів, які б дозволяли зберегти більшу частину особливо цінних предметів музейного значення, точніше визначати їх вік.

Задля розуміння коріння походження окресленої проблематики, необхідно звернутися до передісторії формування музейних колекцій України та специфіки складання найбільших збірок порцеляни й фаянсу на вітчизняних теренах. При цьому спочатку діяли не правові, а моральні чинники людської пам'яті.

Процес формування колекцій старожитностей на теренах України розпочався ще у середині XIX ст., коли представники творчої інтелігенції й учені об'єднувалися у археологічні, історичні й інші товариства. Меценати, поціновувачі мистецтва не шкодували коштів на збирання творів промислового мистецтва українського походження. Велику цінність мали приватні збірки В. Тарновського, Д. Яворницького, Б. та В. Ханенків, М. Терещенка, О. Гансена.

Волею подвижників музейної справи, людей свідомих, з почуттям національної гідності, благодійників формувалися колекції, які з часом ставали базою для музейних збірок і невичерпним джерелом знань про розвиток духовної та промислової культури України. Таким чином стало можливим збереження історії, національних традицій, художньої своєрідності досягнень нашого народу.

Варто зазначити, що цей процес мав не лише свою специфіку, але й низку складних моментів у ході збирання, формування та збереження колекцій. Основна частина цінних речей певний період часу накопичувалася за межами України. За даними В. Піскун, створена 1859 р. Імператорська Археологічна комісія стала головним центром організації археологічних досліджень на території Російської імперії та вирішувала долю знахідок [9, с. 16]. У статуті Комісії зазначалося: «Найцінніші з речей, відкритих комісією, або тих, що надходять до неї, представляються на розсуд Государю Імператору і за велінням Його Імператорської Величності надходять у Імператорський музей Ермітаж або в

інші, Височайше призначені місця» [10, с. 300–301]. Тобто Україна (Південно-Західний край, Малоросія) взагалі не бралася до уваги як місце для накопичення державних скарбів і культурних цінностей. Величезна кількість автентичних творів з українських земель у цей час осіла у збірках на території етнічної Росії. Вони й понині лишаються за межами нашої держави, не підпадаючи під напрямки діяльності міжнародної співпраці у сфері реституції, оскільки чиновники не надають цим питанням потрібної уваги. Крім того, згідно з законодавчою базою Російської Федерації всі культурні цінності з території цієї держави вважаються недоторканими й не підлягають поверненню країнам їх походження, якщо вони вже внесені у державні реєстри пам'яток (Закон РФ від 15 квітня 1993 р. N 4804-I «О вывозе и ввозе культурных ценностей»).

Концентрація найцінніших музейних предметів з підвладних Російській імперії земель розпочалася ще до створення Археологічної комісії.

Нагромадженню пам'яток культури в Москві та Петербурзі сприяли укази імператора Петра I від 13 лютого 1718 року – про здачу старовинних речей комендантам, від 16 лютого 1718 року – про збір по єпархіях давніх рукописів, указ Синоду від 6 червня 1804 року про розшук давніх літописів по церквах і монастирях і відправлення їх до Товариства історії та старожитностей російських [9, с. 14].

Відтак, «до Ермітажу та Російського музею в Петербурзі, Збройної палати й Історичного музею в Москві потрапили всі найцінніші старожитності, відкриті в Криму, на Київщині, Полтавщині, Катеринославщині, Чернігівщині та в інших регіонах України» [10, с. 300–301].

Очевидно, така ситуація була не на користь культурних цінностей, які виявлялися на теренах сучасних земель України. Однак, на межі XIX–XX ст. почали формуватися значні колекції цінних історичних та культурних предметів у Києві, Одесі, Харкові, Чернігові. І. Свенціцький зазначає, що серед п'яти колекцій останнього «назву музею своїм багатством заслуговує одначе тільки збірка В. Тарновського» [12, с. 19]. Тобто процес формування цілісної музейної колекції був складною справою, яку до снаги було вирішити лише людям високої культури та різнопланових знань. Згадана збірка була взірцем упорядкованості, проводився науковий опис предметів. Вона, на відміну від інших, від початку свого створення мала приміщення для експозиції – у той час, коли інші установи тільки накопичували та зберігали пам'ятки, які були малодоступними для публічного огляду та вивчення.

У столиці сучасної України єдиною науково-організованою та загальнодоступною для відвідування збіркою став Київський музей старожитностей і мистецтв, який «теоретично ... став дійсним історично-людовим музеєм українського народу та видатніше розв'язав питання про круг своєї діяльності» [12, с. 18].

З приходом нової влади наприкінці 1910-х – у 1920-х роках приватні колекції були націоналізовані, на всіх рівнях поступово почали створюватися музеї:

від республіканських до районних і сільських. Однак головною метою діяльності культурних установ стало висвітлення «світлого майбутнього радянського народу». Історія витворів мистецтва з «побуту буржуазії» втрачала своє виховне значення, а отже деякі твори й окремі колекції були приречені на вивезення за межі держави у зв'язку з необхідністю поповнення скарбниці валютними резервами. Така доля спіткала низку унікальних пам'яток, які зрештою опинилися в музейних збірках Європи. Інша доля чекала «експропрійовані» цінності колишніх заможних громадян, більша частина з яких осіла у колекціях Росії.

Наприкінці 1910-х – на початку 1920-х років пошук вільних активів для радянської економіки призвів до вандалного переплавлення речей із дорогоцінних металів, особливо сакрального вжитку. Частина з цих предметів виготовлялася з фаянсу, фарфору, а потім оздоблювалася металевими ажурними накладками, емальми тощо. Через такий вандалізм частина вітчизняних культурних цінностей з тонкої кераміки також назавжди була втрачена.

Першим вагомим зрушенням у русі поповнення музейних збірок вивезеними цінностями двостороннє повернення країнам походження творів з Росії та України наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років. Така співпраця стала можливою внаслідок роботи спільної російсько-української Паритетної комісії, сесійні засідання якої проводилися у 1928–1930 роках у Москві та Ленінграді. Серед повернутих експонатів були також скляні та тонкокерамічні вироби українських підприємств.

Декларативно в Українській РСР охороні пам'яток культури та історії приділялася значна увага влади. Починаючи з 1918 р. виходили постанови, укази, закони стосовно збирання, охорони, зберігання та взяття на облік творів різних видів народного й професійного мистецтва у музеях держави. Але де-факто збереженням і примноженням культурних цінностей органи влади почали опікуватися з періоду управління СРСР вихідцями з України – М.С. Хрущовим і Л.І. Брежнєвим.

Одним із найбільш важливих законодавчих актів для початку впровадження пам'яткоохоронної діяльності став Закон СРСР «Про охорону та використання пам'яток історії та культури» (1976 р.). Крім того, Радянський Союз приєднувався до міжнародних конвенцій і хартії зі збереження світової культурної спадщини.

Великих втрат музейним колекціям України завдала Друга світова війна. «Всупереч усім існуючим на той час міжнародним конвенціям та хартіям, культурні цінності стали не лише стихійними жертвами бойових дій, а й об'єктами цинічних цілеспрямованих акцій по їх варварському знищенню та пограбуванню» [13, с. 18]. За офіційною статистикою постраждав щонайменше 151 український музей.

Серед вивезених і знищених раритетів України помітне місце займають керамічні пам'ятки, у першу чергу фарфоро-фаянсові. У 1947–1948 роках з

Німеччини було повернено значну частину награбованих українських цінностей, з яких переважна більшість перетворилася на уламки. До сьогодні процес відновлення та реставрації пошкоджених упродовж цієї війни цінностей ще цілком не завершився.

У 2007 р. в Національному музеї українського народного декоративного мистецтва відбулася виставка «Повернені з забуття», на якій були представлені твори порцеляни та фаянсу XVIII–XIX ст., відреставровані у 1998–2007 роках. Серед них фігурували унікальні твори вітчизняних промислових виробництв XIX ст., які складають велич і славу всього світового «білого золота». Зокрема, столовий посуд і декоративні предмети, виготовлені на Корецькому, Баранівському, Городницькому, Волокитинському заводах і Києво-Межигірській фабриці. Хоча це є лише невелика частина експонатів з числа понівечених пам'яток.

На сучасному етапі велика кількість музейних предметів з фарфору та фаянсу, які були виготовлені на етнічних землях України, перебувають за межами нашої держави через низку обставин. Починаючи ще з XIX ст. вироби фарфоро-фаянсових виробництв вивозилися з території їх побутування у країни близького та дальнього зарубіжжя. Відтак, на європейських антикварних ринках виставляються на продаж високоякісні твори промислового мистецтва українського походження. Зокрема, на Інтернет-аукціонах Польщі можна бачити близько 30 предметів (виробів українських підприємств XIX ст.) щорічно. Серед згаданої групи пам'яток зустрічаються столовий і чайно-кавовий посуд Корецької мануфактури межі XVIII–XIX ст., ансамблі супових ваз Баранівського фарфорового заводу 1830-х років, вази та декоративні предмети, виготовлені на волинських фарфорових заводах.

На жаль, повернення названих культурних цінностей є досить проблемним питанням через недосконалість вітчизняного законодавства та його неузгодженість із законодавством інших країн, а також відсутністю спеціальних органів та міжнародних комісій, до компетенції яких входило б регулювання означених питань і праця над удосконаленням нормативно-правової бази.

На сьогодні питання перевезення пам'яток і дій, пов'язаних з їх використанням, забезпечується низкою законодавчих актів:

- Закон України «Про музеї та музейну справу» (від 29.06.1995 р. № 249/95-ВР);
- Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (від 21.09.1999 р. № 1068-XIV);
- Закон України «Про охорону культурної спадщини» (від 08.06.2000 р. № 1805-III);
- Указом Президента України «Про державну підтримку культури і мистецтв України» (від 20.10.1998 р. № 1152/98);

– Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку музеїв України» (від 22.03.2000 р. № 489/2000);

Постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України:

– «Про затвердження положення про Державний реєстр Національного культурного надбання» (від 12.08.1992 р. № 446);

– «Про невідкладні заходи щодо запобігання вивезенню за межі України предметів національного культурного надбання» (від 30.12.1998 р. № 1888);

– «Про затвердження переліку музеїв, в яких зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України» (від 02.02.2000 р. № 209)

– «Положенням про Музейний фонд України» (від 20.07.2000 р. № 1147).

На жаль, на сьогодні більшість пам'яток фарфоро-фаянсової промисловості, яка основний період свого існування була покликана забезпечувати широкі верстви населення продукцією масового вжитку, не підпадають під дію Закону України «Про охорону культурної спадщини». У розділі III «Державна реєстрація об'єктів культурної спадщини» (ст. 13) зазначено: «Не підлягають державній реєстрації об'єкти, що є сучасними копіями існуючих пам'яток або спорудами (витворами), створеними за старовинними проектами чи науковими реконструкціями, в т.ч. масові тиражовані копії».

Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» регулює відносини, пов'язані з вивезенням, ввезенням та поверненням культурних цінностей, і спрямований на охорону національної культурної спадщини й розвиток міжнародного співробітництва України у сфері культури. Однак, у ньому ж сказано, що «дія цього Закону не поширюється на сучасні сувенірні вироби, предмети культурного призначення серійного та масового виробництва» [15]. При цьому що саме слід вважати сувенірною продукцією не уточнюється. Це призводить до низки неоднозначних тлумачень Закону та плутанини в діях митників й уповноважених представників і експертів відділу контролю за переміщенням культурних цінностей Міністерства культури України.

До категорії сувенірної продукції часто безперешкодно включають і фарфоро-фаянсові раритети задля їх вивезення з території України. Такий стан речей є несприятливим фактором для збереження національних культурних цінностей і потребує додаткових роз'яснень у державних регулюючих документах.

Постановою Уряду 7 лютого 2000 р. на виконання Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» було утворено Державну службу контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон при Міністерстві культури й туризму України. Вона стала наступницею Національної комісії з питань повернення в Україну куль-

турних цінностей, яка діяла в 1992–2000 роках задля реалізації цього важливого напрямку державної політики. Вказаним державним органом за роки незалежності в Україну повернуто (а також подаровано) понад 500 тис. одиниць архівних документів, книжок, творів мистецтва, меморіальних пам'яток, предметів археології. Відтак, було збагачено фонди 145 державних і муніципальних музеїв, 19 історико-культурних заповідників, 30 бібліотек, 9 архівних закладів. У жовтні 2011 р. в контексті адміністративної реформи в Україні зазначену інституцію було ліквідовано (Постанова Кабінету Міністрів України № 346 від 28 березня), що стало вкрай негативним явищем у руслі збереження пам'яток.

Музейні колекції України на сучасному етапі формуються, в основному, за рахунок подарунків меценатів і передання конфіскованими на митниці предметами. Але останні вилучаються тільки у випадках, коли працівники уповноважених органів володіють достатньою інформацією про справжній вік і цінність виробів, забезпечені марочниками вітчизняних та іноземних підприємств з вичерпною інформацією, або проявляють свідоме сприйняття обставин і у випадках підозри звертаються до експертів державних музейних колекцій. Але останнім часом музеї користуються правом на власний розсуд вирішувати чи надавати безкоштовні наукові консультації з експертизи. Цей фактор часто не сприяє вчасному виявленню унікальних пам'яток, котрі не мають бути вивезені за межі України.

Для розвитку сучасного музейництва обов'язковою умовою є вдосконалення законодавства. Яскравим доказом може стати такий приклад. «Європейські аукціони часто виставляють на продаж пам'ятки українського фарфору, фаянсу, кераміки тощо. Однак, вітчизняним колекціонерам чи філантропам не вигідно їх завозити в Україну. За законодавством на територію нашої держави можна ввозити всі твори мистецтва, які не мають кримінального походження, але при перетині кордону необхідно заплатити досить високі податки. Крім того, деякі предмети на території однієї країни вважаються культурними цінностями, а на території іншої – ні. Тому на кордоні іноді виникають досить неприємні інциденти. Наприклад, коли люди змушені відмовитися від власних, подарованих їм або придбаних ними культурних цінностей, не бажаючи переплачувати за них 40 % від їх вартості. Такого немає в жодній країні світу» [4]. Цю думку висловив останній голова Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України, кандидат історичних наук Ю.К. Савчук.

Директор Музею українського народного декоративного мистецтва А.Ф. Вялець зазначала, що «музей поступово втрачає одну з основних своїх функцій – виявлення, відбір і накопичення пам'яток народного та професійно-

го декоративно-прикладного мистецтва, що у майбутньому дасть викривлену картину стану й розвитку зазначених видів мистецтва в Україні за цей історичний відрізок» [3, с. 13].

Таким чином, нерозробленість державного законодавства щодо збереження пам'яток культури та історії призводить до втрати музеями України потенційних експонатів. Для вирішення основних питань з означеної царини на нашу думку необхідно ретельно переглянути нормативно-правову базу пам'яткоохоронної діяльності, вдосконалити її та конкретизувати аспекти, які стосуються збереження та переміщення пам'яток промислового мистецтва, а також систематично розробляти державні проекти для повернення вивезених культурних цінностей і поповнення музейних колекцій.

Джерела та література

1. Акуленко В.І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990): [Монографія]. / Віктор Іванович Акуленко. – К. : Вища школа, 1991. – 274 с.
2. Вайдакер Ф. Загальна музеологія: [посібник] / Фрідріх Вайдакер; перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. – Львів : Літопис, 2005. – 632 с.
3. Вялець А. Музеї та сучасність / Адріана Вялець // Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ століття. – К. : Златограф, 2004. – С. 10–14.
4. Гурбик Я. Врятовані. Збережені. Повернені / Ярослава Гурбик // Персонал Плюс. – 2012. – № 5 (462). – 8–14 лютого.
5. Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры: Справочное пособие. – К. : Вища школа, 1990. – 223 с. : ил.
6. Музейные термины. Терминологические проблемы музееведения: сборник научных трудов / Отв. ред. Шумная Т.Г. – М. : Типография Министерства культуры СССР, 1986. – 135 с.
7. Основи пам'яткознавства / Під заг. ред.: Гриффена Л.О., Титової О.М. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2012. – 380 с.
8. Пам'яткознавство: правова охорона культурних надбань: зб. док. / Упоряд.: Л.В. Прибєга. – К. : Ін-т культурології Акад. мистецтв України, 2009. – 416 с.
9. Піскун В. Роль музейної спадщини у формуванні національної ідентичності українців (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.) / Валентина Піскун // Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ століття. – К. : Златограф, 2004. – С. 14–20.
10. Разгон А.М. Охрана исторических памятников в России (XVIII в. – первая половина XIX в.) / Авраам Моисеевич Разгон // Очерки музейного дела в СССР. – Вып. 7. – М., 1971. – С. 290–370.
11. Рутинський М.ІІ. Музеєзнавство: навч. посіб. / Михайло Йосипович Рутинський, Оксана Василівна Стецюк. – К. : Знання, 2008. – 428 с. – ISBN 978-966-346-325-4.
12. Свенціцький І. Про музеї та музейництво. – Л., 1920. – 80 с.
13. Федорук О.К. Повернення в Україну втрачених культурних цінностей в контексті державотворчого процесу та духовного відродження. // Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи. Вип. 6. – К., 1996. – С. 15–25.
14. Яринич С. Ввоз через... вывоз. Практика регулирования экспорта и другие способы (де)стимулирования арт-рынка. // Антиквар. – № 6 (64) июнь 2012. – С. 18–23.
15. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» (від 21 вересня № 1068-XIV).

Титаренко А.А. Формирование музейных коллекций Украины на фоне неразработанности государственного законодательства в сфере сохранения и вывоза памятников промышленного производства

Статья посвящена исследованию проблем формирования музейных коллекций Украины на современном этапе. Рассмотрено ряд законодательных актов, регулирующих музейную деятельность в стране, ситуацию пополнения музейных собраний в последние годы и проблему перемещения культурных ценностей через государственную границу Украины.

Ключевые слова: формирование коллекций музейных предметов, перемещение культурных ценностей, украинский фарфор.

Tytarenko A.A. Formation of the Ukrainian museum collections on the background of inadequately elaborated state laws of conservation and export of things industrial production

The article explores problems of the formation of the Ukrainian museum collections nowadays. Reviewed many legislative acts which are regulating the museum work in the country, the last years situation replenish museums' collections at and the problem of movement of cultural properties through the state border of Ukraine.

Key words: formation of the museum collections, the movement of cultural values, Ukrainian porcelain.

Подано до друку: 03.11.2012 р.

УДК 069:355/359

В.В. МАШТАЛП

**Розвиток музейної справи в системі
Міністерства оборони України**

У статті стисло висвітлено більш ніж сторічний шлях розвитку військової музейної справи в Україні.

Ключові слова: музей, військовий музей, музейна справа, колекції.

В існуючих музеях нагромаджені унікальні творіння матеріальної і духовної культури народів, свідчення їх економічного, суспільно-політичного, науково-технічного та культурного розвитку. Музейні експонати є невід'ємною частиною загальнолюдських цінностей, розповідають про різні періоди історії, видатних діячів держави, науки, техніки і культури.

Постійно зростає значення в контексті сучасних завдань музейної справи як важливої галузі не тільки культури, але й науки. На сучасному етапі, коли музеологія виходить на новий якісний рівень, гостро відчувається потреба в поглибленому дослідженні її історії, вивченні особливостей і основних етапів формування її основ як наукової дисципліни. Вивчення історії ставлення та розвитку музейної справи в різних галузях відкриває нові можливості у використанні музейної справи [4].